

Gewasbescherming

Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden 2020

Deze factsheet geeft de resultaten weer van het toezicht op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden.

Nederlands drinkwater wordt voor ongeveer 60% gewonnen door het oppompen van grondwater. De gebieden waarin het grondwater gewonnen wordt, zijn beschermd. Dit zijn de grondwaterbeschermingsgebieden (GWBG). Gewasbeschermingsmiddelen met risicovolle stoffen mogen in deze gebieden niet worden gebruikt of hebben beperkingen in bepaalde teelten of periodes van het jaar. Dit verbod of deze beperkingen zijn dan opgenomen in de toepassingsvoorwaarden van de wettelijke gebruiksvoorschriften (op het etiket) van het betreffende gewasbeschermingsmiddel.

De NVWA houdt toezicht op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In 2020 zijn gerichte inspecties uitgevoerd naar de naleving van de toepassingsvoorwaarden die kunnen gelden voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden.

Aanleiding

In 2017 heeft de NVWA inspecties uitgevoerd bij 46 telers van land- en tuinbouwgewassen met één of meerdere percelen landbouwgrond gelegen in een grondwaterbeschermingsgebied.

Uit deze inspecties is gebleken dat door slechts 41% van deze telers de toepassingsvoorwaarden die gelden voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in een grondwaterbeschermingsgebied werden nageleefd. Als één van de redenen van niet-naleving kwam de onbekendheid met de beperkingen van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen naar voren. Ook bleek dat niet alle telers en/of hun gewasbeschermingsadviseur of loonwerker op de hoogte zijn van de ligging van een perceel in een grondwaterbeschermingsgebied. Met name bij huur en verhuur van dergelijke percelen was er onvoldoende bekend over de ligging en beperkingen van het perceel.

Uitvoering inspecties 2020

Naar aanleiding van de resultaten in 2017 heeft de NVWA in 2020 161 inspecties uitgevoerd bij land- en tuinbouwbedrijven die percelen in gebruik hebben in grondwaterbeschermingsgebieden. Op deze percelen werd een breed scala aan akker- en tuinbouwgewassen geteeld. De inspecties zijn in grondwaterbeschermingsgebieden verspreid over Nederland uitgevoerd bij zowel bedrijven met eigendomspercelen als bedrijven met huur- of pachtpercelen in deze gebieden. Daarnaast zijn een aantal bedrijven die bij de inspecties in grondwaterbeschermingsgebieden in 2017 niet akkoord waren, opnieuw bezocht. Voorafgaand aan de uitvoering van deze inspecties is gerichte informatieverstrekking ingezet om tot een hogere naleving van de toepassingsvoorwaarden te komen.

Communicatieonderzoek

In mei 2020 heeft de NVWA een informerende e-mail gestuurd naar 2100 telers die in het teeltjaar 2019 een perceel (met de teelt van een akker- of tuinbouwgewas) in gebruik hadden in een grondwaterbeschermingsgebied. In de e-mail is ingespeeld op de redenen die zij (eerder) gaven voor niet-naleving. Zo zijn telers erop geattendeerd dat er beperkingen kunnen gelden voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op deze percelen. Verder zijn telers gewezen op het belang van goede communicatie met hun loonwerkers, adviseurs en huurders over de ligging van hun percelen in een grondwaterbeschermingsgebied. Dezelfde informatie is gepubliceerd in een vakbericht en gedeeld met de brancheorganisaties.

Tijdens de inspecties van 2020 zijn aanvullende vragen gesteld over de communicatie van de NVWA. Hiermee is onderzocht of de communicatie heeft bijgedragen aan een verhoogde naleving. 159 van de 161 telers hebben de vragen beantwoord.

Resultaten naleving toepassingsvoorwaarden 2020

Bij 36 van de 161 geïnspecteerde bedrijven (22%) is vastgesteld dat er gewasbeschermingsmiddelen zijn gebruikt in een grondwaterbeschermingsgebied, terwijl het gebruik van de betreffende middelen in grondwaterbeschermingsgebieden verboden is. De afhandeling bestond voor 32 bedrijven uit een rapport van bevindingen op basis waarvan een bestuurlijke boete kan worden opgelegd en voor 4 bedrijven uit een (schriftelijke) waarschuwing. De overige 125 geïnspecteerde bedrijven (78%) hebben geen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt in strijd met de voorwaarden voor het gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.

Tabel 1 (pagina 4) geeft een overzicht van de gewassen waarin de betreffende gewasbeschermingsmiddelen zijn gebruikt. De overtredingen zijn vastgesteld in een brede range aan gewassen. Sommige bedrijven teelden verschillende gewassen op percelen in GWBG. In totaal betrof het 28 verschillende middelen (zie tabel 2 op pagina 5). Tabel 3 geeft een overzicht van de resultaten van de inspecties per provincie. In de provincies Groningen en Utrecht waren de inspecties akkoord. Omdat het hier een beperkt aantal inspecties betreft (totaal 7%) kunnen hier geen conclusies aan verbonden worden.

Resultaten huur en pacht

In 2020 zijn 77 bedrijven met huur- of pachtpercelen in een grondwaterbeschermingsgebied geïnspecteerd. Bij 24 bedrijven (31%) werd een overtreding van de toepassingsvoorwaarden voor grondwaterbeschermingsgebieden vastgesteld.

Resultaten eigendomspercelen

Verder zijn er 64 bedrijven met eigendomspercelen in een grondwaterbeschermingsgebied geïnspecteerd. Bij 10 bedrijven (16%) werd een overtreding van de toepassingsvoorwaarden voor grondwaterbeschermingsgebieden vastgesteld.

Resultaten niet-nalevers 2017

In totaal zijn 20 bedrijven die bij de inspecties in grondwaterbeschermingsgebieden in 2017 niet akkoord waren, opnieuw bezocht. Hierbij zijn op 2 bedrijven opnieuw overtredingen van de toepassingsvoorwaarden voor grondwaterbeschermingsgebieden vastgesteld. Op de andere 18 bedrijven waar in 2017 overtredingen geconstateerd werden, is gebleken dat zij in 2020 de regels omtrent het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden wel in acht hebben genomen.

Redenen niet-naleving

Telers of loonwerkers hielden geen rekening met hun middelenkeuze. Het merendeel van deze groep gaf aan dat zij niet op de hoogte waren van de ligging van het perceel in een grondwaterbeschermingsgebied. Redenen die hieraan ten grondslag lagen:

- Deze informatie wordt vaak niet gedeeld tussen teler en loonwerker of tussen de verhuurder en huurder.
- De kennis ontbreekt door onduidelijkheid over de ligging of de grootte van het gebied. Soms ook in combinatie met het ontbreken van of onduidelijkheid over de waarschuwingsbordjes aan het begin van het gebied.
- Een aantal telers was wel op de hoogte van de ligging van het perceel, maar etiketten van gewasbeschermingsmiddelen waren niet goed gelezen of ze waren niet alert genoeg geweest.
- In een aantal gevallen bleek dat telers hun gewasbeschermingsadviseurs niet goed hadden geïnformeerd over de ligging van het perceel, waardoor hier onvoldoende rekening mee is gehouden in het advies.
- In een aantal gevallen gaven telers aan de spuitapparatuur niet goed gereinigd te hebben of dat er nog een restant spuitvloeistof in de tank aanwezig was van een bespuiting voorafgaand aan de bespuiting op een perceel in een grondwaterbeschermingsgebied.

Resultaten inzet communicatie

Er is onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de vooraf toegezonden informatie aan de telers. Hieraan deden 159 van de 161 deelnemers mee. Dit leverde de volgende inzichten op:

- De meerderheid (80%) geeft aan al op de hoogte te zijn van het feit dat zij een perceel in een grondwaterbeschermingsgebied hebben.
- 5% van de telers geeft aan dat zij op de hoogte zijn gebracht door de informatieverstrekking van de NVWA.
- 15% van de telers geeft aan dat zij, ondanks de informatie te hebben ontvangen, niet wisten dat zij een perceel in een grondwaterbeschermingsgebied hebben liggen.

Conclusies

De naleving van de toepassingsvoorwaarden van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden is in 2020 met 78% naleving sterk verbeterd ten opzichte van 2017, toen de geconstateerde naleving 41% was. Desondanks wordt door 22% van de telers met percelen in grondwaterbeschermingsgebieden nog steeds gewasbeschermingsmiddelen gebruikt in strijd met de toepassingsvoorwaarden die gelden voor deze gebieden. Dit geldt in sterkere mate voor de percelen die bij de inspectie niet in eigendom waren van de gebruiker. Hierbij werd bij 31% van de telers met huur- of pachtpercelen overtredingen van de toepassingsvoorwaarden voor grondwaterbeschermingsgebieden vastgesteld.

Deels komt dit door de onbekendheid met de ligging van het perceel of het ontbreken van een goede informatie-uitwisseling met loonwerker, adviseur of huurder over de beperkingen die gelden voor het perceel. Ook blijkt dat niet alle telers met percelen in grondwaterbeschermingsgebieden goed op de hoogte zijn van de beperkingen die voor bepaalde

gewasbeschermingsmiddelen gelden in dergelijke gebieden, omdat etiketten van middelen vooraf niet goed genoeg worden geraadpleegd. Daarnaast blijkt dat telers, die op de hoogte zijn dat zij een perceel in een grondwaterbeschermingsgebied hebben en telers die de informatie hebben gelezen, vaker de regels lijken na te lezen.

Voor wat betreft de communicatie blijkt dat een gedeelte van de telers actie heeft ondernomen naar aanleiding van de informatieverstrekking over de regels.

Vervolgaanpak

Om de naleving op het gewenste niveau van tenminste 95% te krijgen, bestaat de vervolgaanpak uit de volgende lijnen:

- Om telers te informeren over de ligging van grondwaterbeschermingsgebieden werkt het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) aan het opnemen van een kaart met grondwaterbeschermingsgebieden in het perceelsregister van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).
- Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) is voornemens in 2021 de Ctgb toelatingendatabank doorzoekbaar te maken op gewasbeschermingsmiddelen die in het wettelijk gebruiksvorschrift beperkingen hebben voor het gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden.
- In het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 staan enkele acties rond maatregelen in relatie tot grondwater waarvoor de Vereniging voor waterbedrijven in Nederland (Vewin) het initiatief neemt.
- in overleg met andere relevante partijen, zoals provincies en land- en tuinbouworganisaties, zal worden onderzocht welke aanvullende maatregelen genomen kunnen worden.

Tabel 1: Resultaten per gewas(groep)

gewas (groep)	aantal	akkoord GWBG	niet akkoord GWBG
Aardappelen	37	31	6
Suikerbieten	16	11	5
Graangewassen	17	12	5
Uien	6	5	1
Mais	24	21	3
Overige akkerbouwgewassen	9	9	0
Lelie	8	5	3
Appel	5	5	0
Peer	7	6	1
Kers	6	5	1
Pruim	1	1	0
Druif	4	3	1
Blauwe bes	3	2	1
Aardbei	4	3	1
Groentegewassen	14	13	2
Grasland	1	0	1
Boomkwekerij/vaste plant/graszoden	13	8	5

Tabel 2: Overtredingen per werkzame stof / middelnaam

werkzame stof(fen)	naam middel	aantal	teelten
2,4-D, triclopyr	Genoxone	1	graszoden
Boscalid, kresoxim-methyl	Collis	1	lelie
Bupirimaat	Nimrod 250 EC	1	aardbeien
Copyralid	Vivendi 100	1	boomkwekerij
Cyantraniliprole	Benevia	1	uien
Dicamba, tritosulfuron	Arrat	1	mais
Difenoconazool	Narita	4	aardappelen
Difenoconazool	Score 250 EC	1	aspergeteelt
Difenoconazool, fenpropidin	Spyrale	2	suikerbieten
Epoxiconazool, fenpropimorf	Opus Team	3	suikerbieten
Epoxiconazool, fenpropimorf	Epox Top	1	graan
Epoxiconazool, fluxapyroxad, Vraclostrobine	Cerix	1	graan
Fluopicolide, propamocarb	Infinito	1	aardappelen
Fluopyram	Verango	1	aardappelen
Fluroxypyr-meptyl	Starane Top	1	peren
Iodosulfuron-methyl-natrium	Hussar OD	1	graan
Isoxaben	AZ-500	4	asperge, boomkwekerij, uien
Mancozeb, metalaxyl-M	Fubol Gold	2	boomkwekerij, druif
MCPA	MCPA	3	boomkwekerij, graan
MCPA, 2,4-D	Cirran	1	grasland
Metribuzin	Sencor SC	1	aardappelen
Penconazool	Topaz 100 EC	1	aardbeien
S-metolachloor, terbuthylazine	Gardo Gold	2	mais
Spinosad	Tracer	2	blauwe bessen, prei
Tebuconazool	Folicur	4	boomkwekerij, lelie, kersen
Tebuconazool, fluopyram	Luna Experience	2	lelie, prei
Tebuconazool, folpet	Spirit	1	lelie
Tebuconazool, prothioconazool	Prosaro	1	graan

Tabel 3: Resultaten inspecties per provincie

provincie	aantal inspecties	akkoord GWBG	niet akkoord GWBG
Drenthe	22	16	6
Flevoland	4	3	1
Friesland	7	4	3
Gelderland	14	10	4
Groningen	5	5	0
Limburg	40	34	6
Noord-Brabant	28	21	7
Noord-Holland	1	0	1
Overijssel	24	19	5
Utrecht	7	7	0
Zeeland	3	2	1
Zuid- Holland	6	4	2